

Protokół
VII posiedzenia plenarnego (tryb mieszany)
Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego
w dniu 13 października 2022 roku

I. Otwarcie posiedzenia

Przewodniczący Rady Głównej, prof. M. Pałys przywitał członków Rady Głównej oraz zaproszonych gości, m.in. obecnych na sali prof. H. Skarżyńskiego, przewodniczącego Rady Głównej Instytutów Badawczych, prof. M. Żylicza, prezesa Fundacji na rzecz Nauki Polskiej, oraz M. Pietrasa, dyrektora ds. Działalności Programowej FNP.

II. Przyjęcie porządku obrad

Rada przyjęła zaproponowany porządek obrad.

III. Przedstawienie informacji o nowych programach grantowych Fundacji na rzecz Nauki Polskiej

Prof. M. Żylicz przedstawił informację o programach, które będą finansowane z Funduszy Europejskich dla Nowoczesnej Gospodarki 2021-2027.

- Program First TEAM – skierowany do młodych naukowców z całego świata, posiadających stopień naukowy nie dłużej niż 9 lat. Celem jest założenie zespołu badawczego i prowadzenie przełomowych badań naukowych w Polsce.
- Program Międzynarodowe Agendy Badawcze – adresowany do naukowców lub grup naukowców zamierzających stworzyć w Polsce Centrum Doskonałości naukowej będące rozpoznawalnym ośrodkiem w swej dziedzinie na świecie.
- Program TEAM-NET – skierowany do organizacji badawczych, liderów grup prowadzących wspólnie prace nad innowacyjnym rozwiązaniem, które ma zastosowanie w gospodarce. Celem ma być wprowadzenie na rynek innowacyjnego produktu, usługi bądź technologii.
- Program Proof of Concept (PoC) – dla naukowców, którzy podczas realizacji poprzednich grantów nieukierunkowanych na wdrożenia uzyskali wyniki badań o potencjale wdrożeniowym. Celem jest weryfikacja wyników badań naukowych w celu doprowadzenia do ich wdrożenia.
- Program PRIME – adresowany do naukowców i zespołów posiadających wyniki prac B+R możliwe do zastosowania. Celem jest stworzenie warunków do wdrożenia wyników naukowych w gospodarce, budowa zespołu projektowego i podniesienie jego umiejętności m.in. w relacjach z rynkiem, zarządzaniu własnością intelektualną i zarządzaniu spółką.

W dyskusji udział wzięli: prof. A. Czarnecka, prof. K. Diks, prof. A. Fal, prof. M. Pałys, prof. B. Rymsza, prof. D. Sosnowska, prof. J. Szmidt, prof. J. W. Wiktor, prof. J. Witkoś, prof. J. Zwoździak.

Przewodniczący Rady Głównej podziękował prof. M. Żyliczowi za przedstawienie planów działania Fundacji.

IV. Dyskusja na temat dokumentu Polityka Naukowa Państwa

Prof. M. Pałys poinformował, że dokument Polityka Naukowa Państwa został przyjęty przez Radę Ministrów w lipcu bieżącego roku. Wprowadzenie do dyskusji przedstawi prof. B. Rymsza, przewodnicząca Komisji Nauki Rady Głównej.

Prof. Rymsza przypomniała, że zgodnie z ustawą PSWiN, Rada Główna współdziała z organami władzy publicznej w zakresie polityki naukowej państwa oraz że zasięgają one opinii Rady w sprawach zasad działania i kierunków rozwoju systemu szkolnictwa wyższego i nauki. Następnie pokrótce omówiła kolejne rozdziały dokumentu PNP, przytaczając najważniejsze jego fragmenty.

Zachęcając do dyskusji, prof. Rymsza zaproponowała rozważenie, czy priorytety wskazane w dokumencie (4.1 - 4.7) umożliwiają i mobilizują do realizacji poniższych celów PNP:

- stałe podnoszenie jakości kształcenia i prowadzenia badań naukowych (dążenie do doskonałości naukowej),
- transfer wiedzy i technologii pomiędzy nauką a przemysłem i dążenie do niezależności technologicznej przez tworzenie polskiego „know-how” (dążenie do doskonałości wdrożeniowej).

Kolejne cele wymienione w dokumencie, tj. priorytetyzacja działań, wspieranie mobilności środowiska akademickiego, kreowanie i utrwalanie pozytywnego wizerunku polskiej nauki w świecie i wzmocnienie jej międzynarodowego oddziaływania oraz zwiększenie atrakcyjności kariery w systemie szkolnictwa wyższego i nauki, należy raczej uznać za sposoby realizacji celów PNP.

Na zakończenie prof. Rymsza postawiła kilka pytań.

W jakim stopniu dokument Polityka Naukowa Państwa może kształtować działalność jednostek naukowych (uczelni, PAN, IB, SBŁ), agencji (NCBR, NCN, NAWA...) i gremiów wspierających MEiN (RDN, KEN, PKA, ...)?

Jaka jest relacja między celami PNP a narzędziami polityki naukowej będącymi w gestii MEiN, takich jak np. ewaluacja jednostek naukowych lub algorytm finansowania jednostek?

Czy w PNP są przewidziane wystarczające zachęty (np. perspektywa kariery) lub inne formy motywacji dla tych, którzy mieliby wdrażać i realizować jej cele? Jeśli nie, to co należałoby zmienić lub dodać?

Jakie przeszkody (finansowe i pozafinansowe) w największym stopniu hamują rozwój nauki w Polsce?

Prof. Pałys podziękował za omówienie dokumentu i otworzył dyskusję. Podczas dyskusji poruszone zostały następujące kwestie:

- treść dokumentu niedokładnie odpowiada tytułowi, ponieważ dotyczy zarówno szkolnictwa wyższego, jak i nauki;
- polityka naukowa państwa powinna być zbiorem zasad i wartości wskazujących cele i sposoby ich realizacji w wyraźnej perspektywie czasu;
- jest to typowy dokument kierunkowy; szczegóły dotyczące priorytetów, ich realizacji, zasobów na to przeznaczonych, ścieżek karier muszą być uregulowane/wskazane dokumentami, które powstaną na podstawie PNP; Rada powinna zastanowić się, jak powinny być sformułowane dokumenty, na podstawie których PNP będzie wdrażana;
- dokument składa się on z dużej liczby detali słabo ze sobą powiązanych w całość, dlatego jego czytanie nie daje klarownego obrazu polityki naukowej; sformułowania są bardzo ogólne, trudne do przełożona na konkretne działania;

- zapisy PNP w różnych miejscach nie przystają do otaczającej rzeczywistości, np. fragment o zwiększeniu atrakcyjności kariery w systemie szkolnictwa wyższego i nauki w sytuacji, kiedy wynagrodzenie adiunkta jest bliskie płacy minimalnej;
- zasady polityki naukowej powinny być odzwierciedlone w strategii działania; jednak strategia bez dokumentów operacyjnych, które mówią, jak ją wdrażać, jest zbiorem życzeń;
- strategia naukowa powinna polegać na wzmacnianiu jednostek naukowych, budować platformę możliwości finansowych, tematycznych i wyzwań społecznych, przemysłowych itd.;
- w państwach rozwiniętych przedsiębiorcy inwestujący w naukę mogą liczyć na ogromne ulgi podatkowe; dokument PNP nie przewiduje istotnego udziału podmiotów prywatnych w finansowaniu badań naukowych;
- Rada powinna zastanowić się, czy w dokumencie PNP zostały wskazane kierunki, które powinno się wyraźniej zaakcentować;
- do rozważenia jest propozycja przeprowadzenia debaty na temat przyszłości nauki w Polsce.

W dyskusji udział wzięli: prof. T. Bączek, prof. G. Borkowska, prof. K. Diks, prof. B. Dołęga, prof. A. Fal, prof. St. Kistryn, prof. M. Pałys, prof. H. Skarżyński (Przewodniczący RGIB), dr J. Szczerba (Prezes RSWiN ZNP), prof. J. Szmidt, prof. J. Witkoś, prof. J. Zwoździak,

Przewodniczący Rady podsumowując dyskusję stwierdził, że dokument PNP został formalnie przyjęty i należy się zastanowić w jaki sposób może być on przydatny w realizacji zadań Rady. W dyskusji wskazano, że nie jest on spójny, zawiera dużo elementów o charakterze fundamentalnym i drobnych o charakterze praktycznym. Nie wskazuje wyraźnie kierunków rozwoju nauki w Polsce, ale można w nim znaleźć wskazówki do refleksji jak mógłby wyglądać rozwój. Podkreślił, że Rada Główna w formułowaniu swoich opinii powinna odwoływać się do zapisów PNP jako argumentów uzasadniających stanowiska Rady.

V. Spotkanie z prof. Grzegorzem Kucharczykiem, Przewodniczącym Rady Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki

Przewodniczący Rady Głównej powitał prof. Grzegorza Kucharczyka, przewodniczącego Rady NPRH.

Przewodniczenie obradom w tym punkcie porządku obrad przejęła prof. G. Borkowska, wiceprzewodnicząca Rady Głównej. Prof. Borkowska poprosiła o przedstawienie informacji o zmianach wprowadzonych w NPRH.

Prof. G. Kucharczyk poinformował, że z trzech modułów składających się na NPRH, „Dziedzictwo narodowe”, „Uniwersalia” i „Fundamenty”, moduł „Fundamenty” nie został jeszcze uruchomiony.

Najważniejsza zmiana w toczącej się 12. edycji konkursu to dopuszczenie opracowań monograficznych i wieloautorskich. Jest to odpowiedź na liczne postulaty środowiska. Nowym obowiązkiem Rady NPRH jest rozpatrywanie raportów rocznych i raportów końcowych. Wcześniej to zadanie wykonywał specjalnie powołany zespół. Rada NPRH opracowała nowe wytyczne dla ekspertów, m.in. nie będą promowane osoby mające bogatą historię grantową.

Kolejną ważną zmianą jest wprowadzenie preselekcji wniosków przez Radę NPRH po ocenie formalnej dokonanej przez właściwą komórkę MEiN, a jeszcze przed przekazaniem wniosków do oceny przez recenzentów. Kryteria oceny wniosków są zawarte w komunikacie Ministra EiN z 11 maja 2022 r. o ustanowieniu programu pod nazwą „Narodowy Program Rozwoju Humanistyki” i naborze wniosków. Rada NPRH będzie zwracała uwagę czy dorobek naukowy kierownika projektu i zespołu koresponduje z tematem anonsowanym w programie. Biorąc pod uwagę obecną sytuację międzynarodową, oceni również czy zakres przewidzianych kwerend jest realistyczny.

Dalszym etapem procedury jest przekazanie wniosku ekspertom zewnętrznym. Każdy wniosek jest oceniany przez trzech ekspertów. W sytuacji rażących rozbieżności w ocenach, sprawa trafia do Rady NPRH. Ostatnim etapem są rozmowy wnioskodawców z ekspertami.

Następnie prof. Kucharczyk odpowiedział na pytania i sugestie wyrażone przez członków Rady Głównej. Podkreślił, że Rada NPRH czyni starania, aby procedury były prowadzone sprawnie, bez zbędnej zwłoki.

W dyskusji udział wzięli: prof. K. Diks, prof. St. Kistryn, prof. A. Przyłuska-Fischer, prof. B. Rymsza, prof. M. Pałys, prof. J. Szmidt, prof. J. W. Wiktor, prof. J. Witkoś.

Prof. G. Borkowska podziękowała prof. G. Kucharczykowi oraz członkom Rady za interesującą dyskusję, z której wynika, że NPRH nie musi być postrzegany jako finansujący wyłącznie badania tradycyjne i zachęciła do nawiązania współpracy również z recenzentami zagranicznymi, szczególnie w przypadku projektów transdyscyplinarnych, ponieważ dysponują oni większym doświadczeniem w zakresie takich projektów.

VI. Informacje i sprawy bieżące

Przewodniczący przedstawił informacje:

- przekazał do Sejmu listownie opinię Rady na temat poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (druk nr 2613); projekt dotyczy wydłużenia kadencji KEN; w dn. 28 września odbyło się posiedzenie KENM w tej sprawie; projekt ustawy został nieoczekiwanie rozszerzony przez posłów o dodatkowe artykuły;
- wyraził zgodę na członkostwo w Komitecie Honorowym Międzynarodowego Kongresu Jakości Kształcenia, organizowanego przez Konsorcjum Akademickie Katowice – Miasto Nauki;
- podpisał listy dotyczące udziału Politechniki Łódzkiej w dwóch projektach: joint European degree label, czyli możliwości wystawiania dyplomów albo certyfikatów dla kształcenia prowadzonego łącznie przez uczelnie w ramach Uniwersytetów Europejskich oraz dotyczącym możliwości udziału w przedsięwzięciu polegającym na pracach nad statusem uczelni Uniwersytetu Europejskiego jako instytucji; Rada będzie konsultować te pomysły i wyrażać opinię na ich temat;
- wpłynęło pismo z Politechniki Wrocławskiej w sprawie zmiany zastępcy członka w Komitecie Monitorującym Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego; PWR proponuje p. Katarzynę Pasik-Król w zamian za p. Justynę Staszak; Rada zaakceptowała tę propozycję;
- zaakceptował kandydatury KRASP i PAN na członka Komitetu Monitorującego program Interreg Litwa – Polska 2021-2027 i jego zastępcę (dr Renata Posmyk

w charakterze członka KM, prof. Andrzej M. Jagodziński w charakterze zastępcy członka);

- prof. J. Szmidt, w dniu 10 października, wziął udział w panelu „Bieda na uczelniach. Wpływ niedofinansowania uczelni na jakość dydaktyki i badań naukowych” zorganizowanym w Warszawskim Miasteczku Edukacyjnym w ramach protestu Rady Szkolnictwa Wyższego i Nauki ZNP; prof. Szmidt udzielił dodatkowych informacji;
- prof. G. Borkowska, w dniu 20 września, wzięła udział w posiedzeniu Prezydium PAN; prof. Borkowska udzieliła dodatkowych informacji.

VII. Zaopiniowanie projektów aktów prawnych

1. Przewodniczący Rady Głównej poinformował, że prezydium Rady Głównej w dniu października przyjęło Uchwałę Nr 5/2022 RGNiSW dotyczącą projektu rozporządzenia Ministra Edukacji i Nauki zmieniającego rozporządzenie w sprawie wysokości wynagrodzenia przysługującego członkom instytucji, organów i zespołów oraz ekspertom i rzecznikom dyscyplinarnym działającym w systemie szkolnictwa wyższego i nauki.

2. Projekt ustawy o finansowaniu wspólnej polityki rolnej na lata 2023-2027

Rada odstąpiła od opiniowania przedłożonego projektu rozporządzenia, ponieważ uznała że wykracza on poza obszar aktywności Rady.

3. Poselski projekt ustawy o zmianie niektórych ustaw w celu ustanowienia 35-godzinnego tygodnia pracy

Prof. M. Pałys przedstawił projekt uchwały przygotowany przez Komisję Ekonomiczno-Prawną, w której Rada odnosi się wyłącznie do zagadnień mających wpływ na sektor nauki i szkolnictwa wyższego. Proponowane zmiany dotyczą obniżenia pensum dydaktycznego o 30 godzin rocznie dla wszystkich grup nauczycieli akademickich z wyjątkiem pracowników na stanowiskach lektora lub instruktora, dla których proponowana obniżka wymiaru zajęć wynosi 60 godzin. Uzasadnienie projektowanej ustawy jest ogólne i nie uwzględnia specyfiki sektora nauki i szkolnictwa wyższego.

Rada przyjęła Uchwałę Nr 31/2022 przy jednej osobie głosującej przeciwko. Stanowi ona załącznik do protokołu.

4. Projekt ustawy o szczególnych rozwiązaniach służących realizacji ustawy budżetowej na rok 2023 (druk 2654)

Projekt ustawy zostanie zaopiniowany w trybie obiegowym.

VIII. Stanowiska i działania w sprawie innych aktów prawnych

Brak.

IX. Przyjęcie protokołu VI posiedzenia Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego (9 czerwca 2022 r.)

Rada przyjęła protokół jednogłośnie.

X. Sprawy różne i wolne wnioski

Prof. M. Pałys poinformował, że wpłynęło Stanowisko Prezydium KRASP z 7 października br. w sprawie sytuacji ekonomicznej polskich uczelni. W uzgodnieniu z prezydium Rady zaproponował poparcie stanowiska przez Radę wraz z podkreśleniem,

że zagrożenia w nim wskazane dotyczą wszystkich podmiotów w sektorze nauki i szkolnictwa wyższego, i wszystkie one powinny zostać objęte działaniami postulowanymi przez Prezydium KRASP.

Prof. A. Przyłuska-Fischer zgłosiła poprawkę do tekstu uchwały. Rada jednogłośnie przyjęła Uchwałę Nr 32/2022. Stanowi ona załącznik do protokołu.

Prof. M. Pałys poinformował, że:

- minister P. Czarnek zwrócił się z prośbą do Rady o wskazanie kandydatów na członków międzynarodowego zespołu ekspertów, którego zadaniem będzie przeprowadzenie ewaluacji śródkresowej programu „Inicjatywa Doskonałości – Uczelnia Badawcza” (IDUB); prof. Pałys poprosił o zgłoszenie kandydatur do 21 października;
- Departament Nauki udostępnił Radzie zestaw wyników ewaluacji we wszystkich kryteriach oraz informację o liczbie N w poszczególnych podmiotodyscyplinach; wyniki ewaluacji będą przedmiotem dyskusji Rady; prof. Pałys zaproponował przeprowadzenie wspólnej analizy z KRASP i PAN;
- w związku z remontem gmachu MEiN, listopadowe posiedzenie Rady Głównej odbędzie się na Wydziale Fizyki UW; grudniowe – w Centrum Szkoleniowym w Sulejówku;
- po grudniowym posiedzeniu prezydium odbędzie się tradycyjne spotkanie świąteczne członków Rady;
- biuro Rady prześle terminy posiedzeń w 2023 r.

Prof. D. Sosnowska przekazała informację na temat prac Prekomitetu monitorującego program Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki 2021-2027, którego jest członkinią.

Prof. St. Kistryn poinformował, że reprezentował Radę podczas Międzyuczelnianej Inauguracji Roku Akademickiego 2022/2023 w Katowicach. Wydarzenie było związane z przyznaniem Katowicom tytułu Europejskiego Miasta Nauki 2024.

Prof. A. Przyłuska-Fischer zaproponowała rozważenie możliwości przekształcenia NPRH w agencję grantową ze stałym finansowaniem, transparentnym systemem recenzowania wniosków i przyznawania grantów. W dyskusji udział wzięli: prof. G. Borkowska, prof. St. Kistryn, prof. M. Pałys, prof. J. Witkoś.

XI. Zamknięcie posiedzenia

Prof. M. Pałys podziękował członkom Rady za udział w obradach i zamknął posiedzenie.

Przewodniczący
Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego
Prof. Marcin Pałys

Załączniki:

1. Porządek obrad
2. Uchwały nr: 31/2022, 32/2022